

รอยร้าวความสัมพันธ์ตุรกี-สหรัฐฯ : เกมแห่งดุลอำนาจในซีเรีย

ชูชาติ พุฒเพ็ญ *

บทนำ

จากกรณีที่นายเร็กซ์ ทิลเลอร์สัน (Rex Tillerson)^๑ รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ เข้าเยี่ยมคารวะและพบปะหารือกับ นายรอฮับ ตอยยิบ เออร์โดกัน ประธานาธิบดีตุรกีเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ซึ่งการพบกันครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อแสวงหาแนวทางปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ดีขึ้น ผลจากปฏิบัติการรุกคืบทางทหารและการสนับสนุนขบวนการติดอาวุธทางตอนเหนือของซีเรียครั้งล่าสุด จนนำไปสู่ประเด็นบาดหมางระหว่างกองทัพจากทั้งสองประเทศ

ชนวนความขัดแย้งเริ่มจากกรณีที่ตุรกีใช้ปฏิบัติการทางทหารเพื่อปราบปรามนักรบติดอาวุธชาวเคิร์ดในซีเรีย ซึ่งมีสถานะเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศลดระดับลงอย่างต่อเนื่องในทุกมิติทั้งความสัมพันธ์ทางการทูตและการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวดูเหมือนเป็นการแย่งชิงดุลอำนาจเชิงพื้นที่ระหว่างสองประเทศอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการรุกคืบของกองทัพตุรกีในเมืองอาฟรีน (Afreen) ที่สร้างความตึงเครียดให้กับสหรัฐฯ อย่างมาก เห็นได้จากแถลงการณ์ของรัฐบาลสหรัฐฯ ที่ส่งสัญญาณว่า ปฏิบัติการทางทหารของตุรกีในอาฟรีน (Afreen) ควรอยู่ในวงจำกัดและไม่ควรยืดเยื้อยาวนาน ในขณะที่รัฐบาลตุรกีเรียกร้องให้สหรัฐฯ ถอนกำลังทหารออกจากเมืองมันบิจ (Manbij) โดยเร็วเพราะเป้าหมายสำคัญของกองทัพตุรกีคือการรุกคืบไปยังเมืองดังกล่าว รวมถึงพื้นที่ตลอดแนวชายแดนติดกับอิรัก แต่สหรัฐฯ ยืนยันไม่ถอนทหารออกจากมันบิจ (Manbij) ประเด็นนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศถดถอยต่อเนื่อง ประจวบเหมาะกับความที่ทั้งสองประเทศขาดความไว้วางใจระหว่างกัน อันมีผลมาจากมายาคติ^๒ ด้านผลประโยชน์แห่งรัฐและนโยบายต่างประเทศ เกี่ยวกับการให้การสนับสนุนกลุ่มนักรบในพื้นที่ขัดแย้ง โดยทั้งสหรัฐฯ และตุรกีต่างให้การสนับสนุนกองกำลังกลุ่มต่าง ๆ แบบต่างฝ่ายต่างทำ^๓ เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาต่าง ๆ จึงไม่ได้รับการคลี่คลาย ซ้ำร้ายยิ่งทับถมเติมเชื้อไฟให้ลุกโชนมากขึ้น เพราะตุรกีมองนโยบายการทูตของสหรัฐฯ เสมือนเป็นเพียงการยื้อเวลาและเลี่ยงประเด็นไม่สนองตอบข้อเรียกร้องของตุรกี^๔ แม้ในทางปฏิบัติสหรัฐฯ จะแสดงความพยายามและมุ่งมั่นให้ตุรกีหันมาปรับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มติดอาวุธชาวเคิร์ดในซีเรีย ทั้ง ๆ

* นักวิเคราะห์สันติวิธีชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานภาษาสเปน เยอรมัน และอาหรับ สำนักภาษาต่างประเทศ

^๑ บทความนี้นำเสนอรายละเอียดของข้อมูลตามนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในช่วงที่นายเร็กซ์ ทิลเลอร์สัน (Rex Tillerson) ยังคงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ ก่อนประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ จะลงนามคำสั่งปลดออกจากตำแหน่งและมีผลบังคับในวันที่ ๓๑ เมษายน ๒๕๖๑

^๒ ความมุ่งหวังของรัฐบาลเออร์โดกันที่ต้องการให้ตุรกีบรรลุสู่การเป็นศูนย์กลางอำนาจในภูมิภาค (เอเชียตะวันตกและยุโรป) เชิงการเมืองระหว่างประเทศ โดยเน้นให้ปรับเปลี่ยนสู่การสร้างมายาคติเดิมที่ฉายภาพกึ่งสันโดษเป็นเอกเทศตามนโยบายต่างประเทศแบบรัฐป้องกันตนเอง (self-defense state) อีสรระจากภารกิจและพันธกิจร่วมของพันธมิตรในองค์กรระหว่างประเทศที่มีอยู่ทั้งหมด

^๓ ตุรกีสนับสนุนกองกำลังปลดปล่อยซีเรีย (Free Syrian Army) ที่นำโดยกลุ่มกบฏโค่นล้มรัฐบาลซีเรีย

^๔ จุดยืนและท่าทีของตุรกีกับภายนอกมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดหน้ามุ่งกดดันสหรัฐฯ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการส่งมอบตัวบุคคลสำคัญอย่างนายฟัตฮุลเลาะห์ โกลเลน (Fethullah Gülen) ซึ่งทางการตุรกีเชื่อว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อรัฐประหาร รวมทั้งมุ่งทบทวนนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีแนวโน้มขัดผลประโยชน์ของตุรกีในหลายประเด็น และเพื่อเป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในฐานะพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างทันทั่วทั้งที่ ตุรกีจึงใช้หลักถ่วงดุลอำนาจโดยหันมาเน้นนโยบายผูกมิตรกับรัสเซียที่ฉายภาพความทรงอิทธิพลในภูมิภาคมาอย่างต่อเนื่อง

ที่ประเด็นนี้ฝ่ายตุรกีมองว่าเป็นสิ่งที่ยากจะรับได้ เพราะหนามยอกอกของตุรกีคือขบวนการพรรคแรงงานชาวเคิร์ด (the Kurdistan Workers' Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) ที่เรียกร้องการเป็นรัฐปกครองตนเองมาช้านาน หากปล่อยให้กองกำลังชาวเคิร์ดในซีเรียร่วมมือและสนับสนุนชาวเคิร์ดในตุรกี ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแบบยากที่จะรับมือได้ ดังนั้น ประเด็นกลุ่มติดอาวุธชาวเคิร์ดในซีเรียจึงถือเป็นของแสลงต่อตุรกีอย่างยิ่ง ดังนั้น บทความชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับชนวนเหตุและประเด็นขัดแย้งระหว่างสองประเทศ เพื่อให้เกิดการรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ในภูมิภาคตามลำดับ ดังนี้

ชนวนเหตุและประเด็นความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ

๑. ผลพวงจากเหตุการณ์ก่อรัฐประหารที่ล้มเหลวในตุรกี

ย้อนกลับไปตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ภายหลังเหตุการณ์ปฏิวัติที่ล้มเหลวในตุรกี^๕ ส่งผลให้ความสัมพันธ์สหรัฐฯ-ตุรกีถึงจุดต่ำสุด ด้วยเหตุผลสำคัญคือ สหรัฐฯ ไม่แสดงท่าทีกังวลหรือแสดงอารมณ์ร่วมกับรัฐบาลตุรกีทันทีที่เกิดเหตุการณ์ปฏิวัติรัฐประหาร ผนวกรวมกับกรณีที่สหรัฐฯ ปฏิเสธการส่งตัวนายฟัตฮุลเลาะห์ โกลเลน (Fethullah Gülen)^๖ ซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ขอลี้ภัยอยู่ในสหรัฐฯ โดยตุรกีเชื่อมาโดยตลอดว่าเป็นผู้วางแผนและอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลวในครั้งนี้

นอกจากนี้ กรณีที่สหรัฐฯ มีความล่าช้าในการแต่งตั้งนักการทูตเพื่อดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำตุรกีแทนตำแหน่งที่ว่างลง รวมถึงประเด็นตอบโต้ทางการทูตด้วยการระงับการออกหนังสือตรวจลงตรา ระหว่างกันทำให้เกิดผลกระทบวงกว้างส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนของทั้งสองประเทศที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

^๕ การก่อรัฐประหารในตุรกีเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ นับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ต้องจารึกบนหน้าประวัติศาสตร์การเมืองของสาธารณรัฐตุรกีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อคณะทหารกลุ่มหนึ่งพยายามก่อรัฐประหาร โดยหวังยึดอำนาจโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ความพยายามก่อรัฐประหารดังกล่าวต้องจบลงด้วยความล้มเหลวอย่างรวดเร็ว ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเกือบมีผลทำให้ทิศทางการบริหารประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารที่นำโดยพรรคความยุติธรรมและการพัฒนา (Justice and Development Party)

^๖ ฟัตฮุลเลาะห์ โกลเลน (Fethullah Gülen) ผู้นำจิตวิญญาณและผู้ก่อตั้งขบวนการ The Gulen [Hizmet] Movement หรือภายใต้ชื่อที่ทางการตุรกีเรียกขานว่า “อำนาจคู่ขนาน Parallel State Organisation” โดยรัฐบาลตุรกีกล่าวหาว่าอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์รัฐประหาร

ดูเหมือนความขัดแย้งระหว่างสองประเทศจะมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และมีที่ท่าว่าจะบานปลาย ขยายวงกว้างต่างกรรมต่างวาระ เช่น กรณีที่สหรัฐฯ ดำเนินคดีกับสถาบันการเงินสัญชาติตุรกี โทษฐานละเมิด ข้อตกลงห้ามมิให้ดำเนินกิจกรรมทางการค้าหรือทำธุรกรรมทางการเงินใด ๆ กับอิหร่าน เนื่องจากอยู่ระหว่าง มาตรการคว่ำบาตรโดยสหรัฐฯ และชาติพันธมิตร ขณะที่ตุรกีได้ตอบโต้ด้วยการจับกุมและดำเนินคดีกับ นักวิทยาศาสตร์ตุรกีรายหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอเมริกา และทำงานอยู่กับองค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติ หรือนาซา (National Aeronautics and Space Administration : NASA) ด้วยโทษจำคุก ๗ ปี ๖ เดือน ในข้อหาสมคบคิดและมีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์รัฐประหารที่ล้มเหลว รวมถึงการควบคุมตัวบาทหลวงชาวอเมริกัน ประจำโบสถ์อิซมีร์ (Church, Izmir) ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ในข้อหาสนับสนุนขบวนการก่อรัฐประหาร ในตุรกี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นย่ำรอยร้าวเปิดแผลกลายเป็นกระแสการตอกย้ำความสัมพันธ์ที่ถดถอยระหว่าง สองประเทศ จนขยายวงสู่ภาคประชาชนแบบอุปทานหมู่โหมกระแสความคิดเห็นของชาวตุรกีที่มีต่อสหรัฐฯ เห็นได้จากการเปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นชาวตุรกีที่มีต่อสหรัฐฯ ในด้านลบพุ่งสูงถึงร้อยละ ๘๓ แบบไม่เคยปรากฏมาก่อน

๒. กลุ่มติดอาวุธชาวเคิร์ดในซีเรีย

สำนักข่าวกรองแห่งชาติตุรกีได้เปิดเผยสถานการณ์ของกลุ่มนักรบชาวเคิร์ดที่อยู่ในพื้นที่ ภายหลังจาก การเฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวตลอดเวลาที่ผ่านมา พบว่ามีขบวนการส่งมอบอาวุธยุทธภัณฑ์ทางทหารให้แก่ ชาวเคิร์ดในซีเรีย โดยในรายงานระบุว่ากองทัพสหรัฐฯ ส่งมอบรถบรรทุกทุกลำเฉลี่ยกำลังพลกว่า ๔,๐๐๐ คัน ให้กับชาวเคิร์ด และถือเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการที่รัฐบาลสหรัฐฯ ประกาศจัดตั้งกองกำลังผสมระหว่างทหาร และพลเรือนภายใต้ชื่อ “The Syrian Democratic Forces”^๗ มีกำลังพลประจำการ ๓๐,๐๐๐ นาย ปฏิบัติภารกิจ เพื่อป้องกันแนวพรมแดนซีเรีย-ตุรกีซึ่งมีระยะทางรวม ๖๐๐ กิโลเมตร โดยกองกำลังดังกล่าวมีภารกิจสำคัญ เพื่อสกัดกั้นขบวนการรัฐอิสลาม (Islamic State) และกองทัพฝ่ายรัฐบาลซีเรีย รวมถึงกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ และที่สำคัญเพื่อให้สหรัฐฯ มีพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์และสามารถดำรงอยู่ในดินแดนซีเรียได้อย่างแยกคาง แม้ ว่าซีเรียจะเป็นประเทศที่มีนโยบายเอนเอียงและอิงอยู่กับรัสเซียมาหลายทศวรรษก็ตาม

^๗ กองกำลังประชาธิปไตยซีเรีย “The Syrian Democratic Forces” ซึ่งเป็นกองกำลังผสมชาวเคิร์ดทางตอนเหนือของซีเรีย โดยรัฐบาลตุรกีได้บรรจุให้กองกำลังดังกล่าวอยู่ในบัญชีทางการของขบวนการก่อการร้ายและเป็นภัยคุกคามต่อประเทศ

๓. ความขัดแย้งเชิงผลประโยชน์ของประเทศ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ความไม่ลงรอยหรืออยู่ในระดับที่ขัดกันกับผลประโยชน์ของตุรกีในมิติต่าง ๆ ดังนี้

๑. สหรัฐฯ ต้องการตั้งฐานทัพในพื้นที่ยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นพรมแดนติดต่อระหว่างเอเชียกับยุโรป โดยเว้นระยะห่างมิให้ตุรกีมีบทบาทในพื้นที่เหล่านี้ในฐานะพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นความปรารถนาของสหรัฐฯ ที่มีแนวคิดไม่ต้องการซักรัสเซียเข้าบ้าน เห็นได้จากความพยายามในการใช้ฐานทัพนอกประเทศเพื่อโจมตีอิรักในปี ๒๕๔๘
๒. ยุทธศาสตร์และนโยบายของตุรกีในมิติการมองภูมิภาคตะวันออกกลาง อิหร่าน และรัสเซียมีความขัดแย้งกับการนโยบายและการจัดลำดับความสำคัญของสหรัฐฯ เนื่องจากตุรกีเชื่อว่าสหรัฐฯ สูญเสียความได้เปรียบและความชอบธรรมในการแก้ปัญหาสันติภาพในภูมิภาคตะวันออกกลาง ดังนั้นเพื่อให้ตุรกีมีเสถียรภาพและความมั่นคงจำต้องทบทวนแนวนโยบายต่างประเทศและแนวนโยบายแห่งรัฐบนพื้นฐานความเป็นตุรกียุคใหม่^๘ ที่เน้นความสำคัญในการวางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงภายในประเทศเป็นลำดับแรก ยิ่งกรณีสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนกลุ่มป้องกันตนเองชาวเคิร์ดอย่างเปิดเผย ย่อมไม่เป็นผลดีกับตุรกีในอนาคต

^๘ พรรครัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีเออร์โดกัน มีความคาดหวังให้เกิดการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศ เห็นได้จากการเปิดกว้างให้ทุกฝ่ายเสนอความเห็นเชิงนโยบายมาโดยตลอด โดยเฉพาะความปรารถนาของภาคประชาชนภายใต้วิสัยทัศน์ “ตุรกียุคใหม่”

จากมูลเหตุของปัญหาความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ–ตุรกีที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น ถือเป็น การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความขัดแย้งให้ดำรงอยู่ต่อไปบนพื้นฐานความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน จะมีปัจจัยใดสามารถฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ดีขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งทั้งหมดนี้นับว่าเป็นสิ่งที่น่าติดตามอย่างยิ่ง และเมื่อประเมินสถานการณ์ในภาพรวม อาจวิเคราะห์ได้ถึงบริบทความสัมพันธ์ของสองประเทศในอนาคตผ่านรูปแบบการดำเนินการใน ๓ แนวทาง ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ตึงเครียดก่อนไปทางแตกหัก

ความสัมพันธ์ระดับดังกล่าวอยู่ในโซนสีเหลืองก่อนไปทางโซนสีแดง หรือแบบคงที่แต่จะไต่ไปถึงระดับรุนแรงได้ทุกเมื่อ โดยเฉพาะหากเกิดสถานการณ์เผชิญหน้า หรือมีการปะทะกันทางทหารของทั้งสองประเทศในเมืองมันบิจ (Manbij) สังเกตได้จากถ้อยแถลงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตุรกีที่ส่งสัญญาณล่าสุดโดยระบุว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอยู่ในระดับวิกฤต เพราะขณะนี้มีความเสี่ยงที่จะเลือกเท้านั้น คือปรับความสัมพันธ์ให้กลับมาสู่สภาวะเดิม หรือเผชิญหน้าให้ย่อยยับกันไปข้างหนึ่ง

๒. หาแนวทางปรับความสัมพันธ์ให้อยู่ในระดับดีขึ้น

แนวทางนี้เกิดจากกระบวนการหาทางออกร่วมกัน เพื่อให้สถานการณ์ในพื้นที่วิกฤตคลี่คลายลงและเป็นทางออกที่ยอมรับได้ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะกรณีมันบิจ (Manbij) และพื้นที่ตอนเหนือของซีเรีย ทั้งนี้มีแถลงการณ์จากรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ นายเร็กซ์ ทิลเลอร์สัน ระบุว่า หลังจากนั้นทั้งสหรัฐฯ และตุรกีไม่ควรเดินหน้าหรือดำเนินการใด ๆ แบบฝ่ายเดียว ควรหันมาร่วมมือกันเพื่อคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ทางตอนเหนือของซีเรีย และขณะนี้ทั้งสองประเทศได้มีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการวางแนวทางหรือกลไกร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา โดยให้กรณีมันบิจ (Manbij) เป็นประเด็นสำคัญลำดับแรก ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตุรกีเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะกลับมาอยู่ในระดับปกติ หรือบรรลุความร่วมมือเพื่อดำเนินการตามกรอบความมั่นคงร่วมกันกับสหรัฐฯ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขสำคัญคือกลุ่มนักรบชาวเคิร์ดที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนอยู่ต้องถอนกำลังออกจากพื้นที่ขัดแย้งในเมืองมันบิจ (Manbij) และสหรัฐฯ ควรเร่งปฏิบัติตามพันธกรณีและข้อผูกพันต่าง ๆ อย่างจริงจัง ตามที่ตุรกีเรียกร้องขอโดยเฉพาะการลดบทบาทในพื้นที่ตอนเหนือของซีเรีย

๓. ความสัมพันธ์ถดถอยแบบจำกัดขอบเขต

ความสัมพันธ์ในระดับนี้จะคงอยู่ต่อไปในรูปแบบสงครามน้ำลายระหว่างสหรัฐฯ และตุรกี และอาจวิเคราะห์ต่อไปได้ว่า ภายใต้สถานการณ์ความตึงเครียดนี้ อาจยกระดับเป็นสงครามสื่อหรืออาจมีเวทีตอบโต้กันเชิงเสียดสีทางการเมืองบ้างในบางวาระ และความสัมพันธ์ของสองประเทศจะอยู่ในระดับนี้ต่อไป เนื่องจากสองประเทศแสดงท่าทีขัดแย้งชัดเจนเกี่ยวกับความได้เปรียบ–เสียเปรียบในมิติผลประโยชน์ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในพื้นที่ตอนเหนือของซีเรียยังคงเป็นประเด็นเร่งด่วน เนื่องจากตุรกีมองว่ากลุ่มติดอาวุธชาวเคิร์ดซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ เริ่มขยายอิทธิพลตั้งเป็นกองกำลังปกป้องตนเองและเรื่องนี้เป็นประเด็นละเอียดอ่อนอย่างมาก เพราะมีผลกระทบกับความมั่นคงในพื้นที่ตอนใต้ของตุรกี ดังนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้ตุรกีอาจใช้รูปแบบการกดดันทางการทูตกับสหรัฐฯ หรืออาจขยับไปอีกขั้นด้วยการรุกคืบกำลังพลแสดงแสนยานุภาพเชิงสัญลักษณ์แบบเสี่ยงการปะทะในพื้นที่มันบิจ (Manbij) เพื่อกดดันกองกำลังชาวเคิร์ดและผลักดันให้ถอนกำลังออกจากพื้นที่โดยเร็ว และส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกองทัพ

ตุรกีภายใต้ชื่อปฏิบัติการโล่แห่งยูเฟรติส “Operation Euphrates Shield”^๙ ในขณะที่สหรัฐฯ อาจมองวิกฤติที่เผชิญอยู่ให้เป็นโอกาส โดยอาศัยจังหวะเวลาเพื่อหาแนวทางเจรจาและเสนอให้พื้นที่ตอนเหนือของซีเรียเป็นพื้นที่ปลอดภัย (safe zones) มีขอบเขตบริเวณกว้างรวม ๓๐ ตารางกิโลเมตร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญสำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นพื้นที่ความมั่นคงและเป็นสถานที่รองรับผู้ลี้ภัย ซึ่งหากพิจารณาดูแนวโน้มและความเป็นไปได้ในอนาคต อาจกล่าวได้ว่าเป็นการยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว^{๑๐}

บทสรุป

สถานการณ์ความขัดแย้งและสงครามกลางเมืองในซีเรียสร้างผลกระทบวงกว้างทั้งในภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นรอยรั่วความสัมพันธ์ที่ถดถอยและการชิงความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างตุรกีและสหรัฐฯ ด้วยการใช้อำนาจทางทหารนำการเมืองในพื้นที่ตอนเหนือของซีเรียโดยเฉพาะในเมืองอาฟรีน (Afreen) และมันบิจ (Manbij) ซึ่งมีกลุ่มนักรบชาวเคิร์ดภายใต้การสนับสนุนของกองทัพสหรัฐฯ ประจำการอยู่ในพื้นที่ และประเด็นนี้ยังเป็นตัวแปรสำคัญที่สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดผลกระทบเชิงมายาคติด้านความสัมพันธ์และผลประโยชน์ของประเทศ จนขยายผลส่อแนยความขัดแย้งและความไม่ลงรอยกัน เหตุเพราะสหรัฐฯ มองว่ากลุ่มชาวเคิร์ดเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ในพื้นที่และมีความเหมาะสมชอบธรรมในการใช้สิทธิ์ปกป้องตนเองภายใต้ชื่อกองกำลังประชาธิปไตยซีเรีย “The Syrian Democratic Forces” และสหรัฐฯ ใช้นโยบายสนับสนุนด้านการทหารแก่นักรบกลุ่มนี้อย่างเปิดเผย ซึ่งฝ่ายตุรกีมองว่าการขยายอิทธิพลของชาวเคิร์ดทางตอนเหนือของซีเรียที่มีพรมแดนติดต่อกับตอนใต้ของตุรกีอาจเป็นหอกข้างแคร่กับประเทศได้ เพราะหากชาวเคิร์ดในซีเรียเข้าร่วมกับขบวนการพรรคแรงงานชาวเคิร์ดในตุรกี (the Kurdistan Workers’ Party or PKK (Kurdish: Partiya Karkerên Kurdistan) ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศอย่างแน่นอน

ดังนั้น หากประเมินอนาคตความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศตามแนวทางที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้นย่อมวิเคราะห์ได้ว่า ทั้งสองประเทศอาจเลือกใช้แนวทางที่สามมากที่สุด เนื่องจากมีความสมเหตุสมผลในเชิงยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศที่ทั้งสองประเทศยอมรับได้ และด้วยมีเหตุผลสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวซึ่งเป็นท่าทีสะท้อนออกจากรัฐบาลสหรัฐฯ ตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะนโยบายที่ไม่ต้องการเผชิญหน้าหรือใช้ปฏิบัติการทางทหารเพื่อปะทะกับกองทัพตุรกี แต่ยังคงเน้นท่าทีสนับสนุนกองกำลังประชาธิปไตยซีเรีย “The Syrian Democratic Forces” ที่นำโดยขบวนการนักรบชาวเคิร์ดเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไปในพื้นที่ในรูปแบบสงครามตัวแทน (proxy war)

นอกจากนี้ สหรัฐฯ อาจเพิ่มบทบาททางการทูตให้เข้มข้นมากขึ้นแต่จะลดบทบาทการสั่งการหรือมากที่สุด อาจถอนกำลังพลสหรัฐฯ ทั้งหมดออกจากพื้นที่เมืองมันบิจ (Manbij) เพื่อลดระดับความขัดแย้ง หลีกเลียงการปะทะ รวมถึงสร้างบรรยากาศให้สถานการณ์ในพื้นที่คู่อริคลายลงตามยุทธวิธีทางการทูตแบบถอยออกมาหนึ่งก้าวเพื่อตั้งหลักรับมือตนเอง

^๙ ปฏิบัติการโล่แห่งยูเฟรติส เป็นการสนธิกำลังระหว่างกองทัพตุรกีกับกลุ่มนักรบซีเรียฝ่ายต่อต้านรัฐบาลเพื่อโค่นล้มระบอบประธานาธิบดีบาชาร์ อัลอัสาด หรือรู้จักกันในชื่อกองทัพปลดปล่อยซีเรีย ซึ่งถือเป็นปฏิบัติการทางทหารในวงจำกัดโดยเน้นพื้นที่ตอนเหนือของซีเรียที่มีพรมแดนติดกับตุรกีค่อนไปทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำยูเฟรติส ซึ่งตุรกีมีเป้าหมายหลักเพื่อลดทอนการขยายอิทธิพลและการรุกข้ามพรมแดนของกองกำลังชาวเคิร์ด

^{๑๐} สหรัฐฯ จะได้ประโยชน์เชิงยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในพื้นที่ และได้รับการตอบสนองจากตุรกีที่มีท่าทีเห็นด้วยในเรื่องนี้ตามที่เคยแสดงออกมาแล้วก่อนหน้านี้ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเคยเป็นข้อเสนอของรัฐบาลตุรกีบนพื้นฐานความร่วมมือภายใต้หลักการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

บรรณานุกรม

ชูชาติ พุฒเพ็ญ. รัฐประหารที่ล้มเหลวในตุรกี : ผลลัพธ์และกระแสสะท้อนกลับ. วารสารรัฐสภาสาร ปีที่ ๖๕ ฉบับที่ ๒. กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐. หน้า ๕๒-๖๙. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ภาษาอาหรับ

1. موقع عربي 21، أردوغان يلتقي تيلرسون بعد تحذيره واشنطن من "صفعة عثمانية"، تاريخ النشر 2018-2-15م، تاريخ الاطلاع 2018-2-16م .
2. موقع سيوتنك ، وزير العدل التركي: تسليم غولن لتركيا سيدعم العلاقات مع أمريكا، تاريخ النشر 2017-2-9م، تاريخ الاطلاع 2018-0-2-20م.
3. يوسف صداقي ، معهد واشنطن ، الدور الأمريكي القادم في سوريا، تاريخ الاطلاع 2018-2-16م،
4. خورشيد دلي ، موقع الجزيرة ، منبج.. المعركة الفاصلة في العلاقات الأميركية التركية، تاريخ النشر 2018-2-12م، تاريخ الاطلاع 2018-2-16م.
5. أردوغان يلتقي تيلرسون بعد تحذيره واشنطن من "صفعة عثمانية"، موقع عربي 21، تاريخ النشر 2018-2-15م، تاريخ الاطلاع 2018-2-16م.

ภาษาอังกฤษ

Insight Turkey, Determinants of Turkish–American Relations and Prospects for the Future, Volume 19, Number 1,(Winter 2017).

ENJAMIN WEISER and CARLOTTA GALL, The new York, times Banker From Turkey Is Convicted in U.S. Over Plot to Evade Iran Sanctions, JAN. 3, 2018.